

“Ni la missió de l'IEC ni la unitat de la llengua no estan en perill”

Us posareu al capdavant d'una institució que, com moltes altres, depèn de subvencions, en un doble context de crisi i d'hostilitat generalitzada per part de l'Estat espanyol cap al català, columna vertebral de l'Institut d'Estudis Catalans. Com afronteu aquesta situació, que determinarà bona part de la feina de l'IEC en els propers anys?

—L'IEC és un centre de recerca i una acadèmia, i la recerca, malgrat que se centri molt en la catalanística, és una recerca universal. De fet, alguns dels textos que publiquem són en anglès i altres llengües, i tenim revistes emblemàtiques en anglès perquè la nostra recerca es conegui arreu. En aquest sentit, l'IEC no hauria de veure's implicat en qüestions locals, regionals o nacionals. Però resulta que l'Institut es va crear i funciona per donar a la llengua aquesta vessant científica i culta que potser no tindria. El castellà per una banda, l'anglès per un altra i el francès en el seu moment se'ns haurien menjat. L'IEC ha d'estar molt amatent a qualsevol situació que vagi contra la llengua.

—**També ha de reaccionar davant dels atacs contra el país?**

—Contra el país, també, però ja hi ha altres entitats que surten quan cal al carrer. L'IEC de vegades s'hi afegeix, però no sempre. Hi ha aquesta doble sensibilitat, que es manifesta entre els membres de l'IEC. Alguns d'ells prefereixen mantenir-se al marge de manifestacions polítiques com el dret a decidir, tot i que hi puguin estar a favor.

—**En els temps que vénen, abans o després l'IEC s'haurà de pronunciar com a institució del país.**

—El president de l'IEC era a la capçalera de la manifestació de l'11 de Setembre, i s'han endegat cicles de conferències sobre la transició nacional des del punt de vista estrictament acadèmic, i tot just ara comencem amb Òmnium Cultural un cicle de ponències que acabaran a finals d'any amb un do-

JOSEP M. MONTANER

Joandomènec Ros (Barcelona, 1946) rellevarà Salvador Giner al capdavant de l'Institut d'Estudis Catalans a partir de l'1 de setembre. Catedràtic d'ecologia de la UB, va rebre la medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic de la Generalitat l'any 2006.

cument que s'entregarà al Parlament i al Consell de Transició Nacional.

—Potser caldran gestos més contundents, en un futur immediat?

—Efectivament, en algun moment l'Institut haurà de dir si continua en aquesta posició relativament eclèctica, d'acadèmia, apolítica, o vol jugar amb el país, fent, com s'ha dit que som, d'acadèmia nacional de Catalunya i dels Països Catalans, i manifestar-nos com calgui. Quan el president Mas reclama que calen estructures d'estat, hem de pensar que l'IEC és una estructura d'estat des de la seva fundació el 1907, i en aquest sentit també actuem. Per exemple, quan hi ha un atac a la llengua, com el Lapao, el govern balear o el govern valencià en el seu moment amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, així com amb la llei Wert o la immersió. És difícil sostreure's als afers polítics, perquè tots tenen una vessant si no científica o acadèmica, sí nacional.

—L'IEC és la institució de referència de la llengua catalana arreu dels territoris de parla catalana. Però els fronts secessionistes de la Franja, de les Illes, del País Valencià i també des de Catalunya i des de l'Estat que pretenen escapar la llengua poden dinamitar aquesta missió històrica?

—No sé què diran els experts de la secció filològica de l'IEC, però penso que ni la missió de l'IEC ni la unitat de la llengua no estan en perill, precisament perquè la societat, en general, té consciència lingüística. El cas del Lapao és clar: el govern aragonès li dona un nom diferent perquè l'IEC no pugui ser-ne la referència, però la gent s'està revoltant, alcaldes i entitats s'adonen que és una bestiesa. I des de fa uns anys, el govern francès va decidir, sense que Catalunya digués res, que per al català de la Catalunya Nord l'organisme competent era l'IEC. *Chapeau*, aquesta gent ho entenen. L'IEC té una secció filològica amb una trentena de membres on hi ha representació de tots els territoris de parla catalana, i això és mantindrà intacte.

—Detecteu un perill real que l'assetjament a la llengua a Catalunya acabi tenint conseqüències greus?

—El fet que siguin lleis estatals ens complica l'existència. Potser ens haurem d'inventar un sistema perquè la immersió, si no és totalment a l'escola,

pugui ser en altres àmbits de la nostra vida quotidiana. En aquest sentit, tenim un avantatge molt clar, una desproporcionada utilització del català a Internet, que figura per sobre d'altres llengües de països amb els mateixos o més parlants que nosaltres. Ara bé, em temo que l'atac a la llengua serà cada vegada més ferotge. I una altra cosa que podria ser perillosa, que Madrid digui que tira enrere amb la llei Wert a canvi que Catalunya s'oblidi del dret a decidir. Al meu entendre, aquesta moneda de canvi és implantable, però és possible que la posin sobre la taula. La societat no ho acceptaria, però l'estat forçarà molt per tenir els arguments perquè Catalunya no gosi marxar.

—En una Catalunya independent, l'IEC tindria més facilitats, o més dificultats, per a mantenir-se com a acadèmia de referència en la resta de territoris, des d'on arriben tots els pals a la llengua?

—No seria diferent del que passa amb l'acadèmia espanyola i les acadèmies sud-americanes, filipines o d'on siguin, perquè la llengua és una, amb les diferents variants. Hauríem de fer com fan els francesos o els anglesos amb les seves acadèmies. El diccionari Oxford serveix tant per als americans com per als anglesos, i ningú no posa el crit al cel.

—Quina hauria de ser l'estructura lingüística d'una Catalunya-estat?

—La realitat lingüística del país ha canviat moltíssim, no sols perquè hi ha un percentatge més gran de gent que coneix el català, sinó també pel fet que llengües com el francès, que havien estat segona llengua, ara són les terceres, i d'altres que hi són i no ens n'havíem adonat, com l'urdu. Entenc que hi ha d'haver una llengua oficial del país, i a partir d'aquí, estructurar un model propi. No m'agrada el model francès; però, en canvi, Holanda i Suïssa reconeixen que hi ha una altra llengua parlada per una comunitat, que potser disminueix si hi ha assimilació de la llengua pròpia del país per part dels immigrants, o potser guanyarà pes i el català serà residual respecte del castellà o de l'anglès. A Catalunya hi ha una trentena de llengües molt parlades, i una tirallonga de llengües més minoritàries. No podem quedar al marge d'aquesta nova realitat lingüística, com tampoc no podem girar l'esquena a l'ensenyament en anglès.

—L'IEC també fa recerca científica, un àmbit en què el català té més dificultats de consolidació. S'hi pot fer res, perquè tingui més presència en un món dominat per l'anglès?

—Les associacions de grups de recerca es fan més per la temàtica de la recerca que no pas per llengua. Fa molts anys vaig suggerir que una de les maneres que el català científic prengués embranzida era que les unions de grups de recerca es fessin preferentment entre equips de recerca dels Països Catalans. Reconec que és una proposta difícil, perquè pot ser contra natura i perjudicar la investigació. Si aquesta unió es produeix, no és tant per voluntat expressa sinó per interessos de recerca comuns.

—Es coneix molt més la tasca en lingüística de l'IEC que no pas la pota de la recerca científica. Cal donar-hi un impuls comunicatiu?

—L'IEC té cinc seccions diferents que abasten tots els camps de les ciències i les humanitats, té 28 filials, algunes d'elles molt actives. És cert que no sempre es nota aquesta feina, perquè es publica en revistes especialitzades internacionals, però també es difonen molts continguts en el món de l'ensenyament que tenen un gran èxit. És un circuit menys obert a la societat, i certament hem de potenciar-ne la difusió a la societat.

—El Ministeri de Cultura ha retallat les subvencions a l'IEC d'un milió d'euros a 350.000 euros en tres anys. I la Generalitat també ha reduït la partida d'un 30%. Les dificultats financeres són evidents, però fins a quin punt poden posar en perill eixos importants de la tasca de l'Institut?

—I encara hem de preveure més retallades, enguany. La retallada es notarà en el fet que podrem publicar menys, fer menys activitats i moure'ns menys per difondre la nostra tasca arreu. Tota aquesta feina la fa el personal de l'IEC, que en els darrers tres anys ha passat de 120 a 100 persones. Bàsicament no s'han renovat contractes temporals o no s'han substituït jubilacions. Si les retallades continuen, ja no ho podrem aguantar i haurem de veure com ens en sortim, perquè aquestes persones fan molta feina, al marge dels savis. Tot se'n ressentirà, i ho hem de preveure.

Gemma Aguilera